

Postimehes 1914 ilmunud Krimmi Kontši-Šavva kooliõpetaja August Lukase kiri. Kooliõpetajate nõupidamine Krimmi ja Kaukaasia asunduste laulupeol Suhumis 1914. Laulupeojärgne kooliõpetajate nõupidamine Abhaasias Estonia asunduses (1914). Krimmi ja Kaukaasia kooliõpetajate keskkorralduse loomine. Korraldav komisjon: K. Reinmann (Reiman). J. Toom. August Lukas. Palve asunduste kooliõpetajatele ja asunikele saata andmeid kooluolude kohta. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Postimees (nr. 156), 14. juuli 1914, lk. 5

Asunduste kooliõpetajatele.

Suhumi laulupidul, millal waimustus meie seltskondlise ettevõtte kordamineku üle kõrgema tipuni oli jõudnud, millal nii mitmed roosilised waated elamise ja iseolemise üle kuuldawale tulid, tärkasid ka mõnesugused sihid ja plaanid edaspidise seltskonna tegewuse asjus. Siin oli tükk otstarbekohast tööd tehtud, mis ühtlasi mõnele uuele tegewusele tõukeid andis, mis küll palju tööhigi nõudis, kuid juba waimustus asja kordamineku üle tasus waewa.

Pidu lõpul astusid kooswiibijad kooliõpetajad omawaheliseks jutuajamiseks kokku ja siin tuli igapäewane hall elu oma mitmesuguste nähtustega ja põhjustega päewakorrale. Selgus, et paljudes asundustes kooliõpetaja eluolu mitte roosiline ei ole, nimelt wahekord kooliõpetaja isiku ja külarahwa wahel mitmel pool palju soowida jätab. Otsekoheselt tunnistati, et süü selles mõlemil pool wõib seista ja kooliõpetaja, kui ta ka kõige parema tahtmise juures oma terve tööjõu asunduse kasuks ohwerdab, wõib isikliselt ikka ka sammusid astuda, mis „hosianna” kõrwal warsti „poo risti” hüüdmist kuuldawale toob.

Kui meie, kooliõpetajate, poolt wigadest rääkida, siis tulewad need pääasjaliselt sellest, et paljud meist enne asundusesse astumist kohaliku elu-oluga tuttawad ei ole. See wiga, mis ka kodumaal wiibijal kooliõpetajal jaolt kahjuks tuleb, annab ennast asunduses iga sammu pääl tunda. Aga mis weel siis teha, kui uus kooliõpetaja asundusesse tuleb, kus teda kaks wõi enamgi parteid wastu wõtawad, kus sind tundmata isikud, kellega weel kokkugi pole puutunud, sala waenuga wastu wõtawad, sellepärast, et sind teine partei on tellinud, kellele eelmineja waimuwalgustaja mõnesugusel põhjusel ei jõudnud meeldida. Ja et kooliõpetaja asunduses kõigekülgselt tegew peab olema, siis on selge, et kõike kõigi tahtmise järele teha ei saa. Mitmel korral on lugu nii, et kooliõpetaja ei saa asunduse rahwaga täieliselt tuttawakski ega saa mahti rahwa pääle mõju awaldama hakata, kui põhjused teda sunniwad juba kohalt lahkuma.

Sarnasel ja muul olukorral peame meie iseendid ühiselt aitama. Pärast Suhumi pidu Estonia asunduses reisil, kuhu peaaegu kõik needsamad ametiwenad ilmusid, tuldi otsusele *omawahelist keskkorraldust* luua, millest edaspidiselt ammu soowitud ühisus wõiks wälja kaswada. Selle ringkonda tuleksid

Eesti asunduste kooliõpetajad Krimmist ja Kaukasiast, kuna ka ametiwennad teistest asundustest, nagu Wolga ümbrusest sellest osa wõiksid wõtta.

Suurem seltskond, suurem töowõim. Keskkorralduse ülesanne on esiotsa asundustest mitmekülgseid kooliasjandusesse puutuwaid teateid korjata. Waliti kolmeliikmeline komisjon, kes asju korraldab ja küsimised wälja töötab. Komisjoni saiwad enam üksteisele ligilähedal asujad kooliõpetajad Krimmist K. Reiman, J. Toom ja nende ridade kirjutaja, kellele ülesandeks tehti saadawaid teateid oma juure korjata. Peeti soowitawaks, et kooliõpetajad iga suwel ringreisi toime paneksid, kord ühele kord teisele poole, kus wõimalik oleks ühiselt mõnesuguste küsimuste üle läbi rääkida ja aru pidada, mille kaudu ka ühinemise asi saaks kujunema.

Et oma ametiwendade poolt pääle pandud kohuseid täita, palume asunduste kooliõpetajaid ja teisi ärksaid isikuid esialgselt järgmiste küsimuste pääle teateid saata:

(Адр. Ст. Курманъ-Кемельчи, Таврич. губ. дер. Кончи-Шавва, А. Лукасъ).

- 1) Mis ajast saadik on asunduses kool, mis tüüpusline ja kes teda tänini, arwatawasti ka edaspidi, ülewal peab?
- 2) Asunduste suurus perede järele ja koolilaste arw.
- 3) Palga olud algusest siiamaani ja elukorter.
- 4) Senised kooliõpetajad, nende teenistuse aeg ja äramineku põhjus.
- 5) Milles seisab kooliõpetaja tegewus pääle harilise koolitöö ja kuidas rahwas iga üksiku tegewuse pääle waatab wõi sellest lugu peab?
- 6) Rahwa osawõtmine ajakirjandusest. Seltsline elu. Waade usu asjus.
- 7) Kooliõpetaja wahekord külarahwaga.
- 8) Parteiolud asunduses ja mil põhjal need arenenud.
- 9) Kuidas ülemus, nimelt waimuliku mõju kooli asjus end tunda annab?
- 10) Muud tarwilikud asjasse puutuwad teated ja soowiawaldused.

Et erapooletuid teateid koguda, on soowitaw neid ka asunikude eneste poolt saada. Isiklikud teated on omast kohast tarwilised, kuid meie ei taha neid mitte awaliku arwustuse alla tuua. Teadete materjal saab siis iga asunduse kohta wälja töötatud, seisaks edaspidi walitud keskkorralduse juures ning oleks koha wahetajale wõi algajale kooliõpetajale tarwiliseks näpunäiteks. Teisest küljest jälle, kuna ühendus tugewaks teeb, wõiksime ühiselt mõjuda, et wäiklased partei nägelemised mitte suurt osa kooliõpetaja isiku juures mängida ei saa. Et meil eneste aineliste ja waimliste huwide pärast ühinemine weel tarwilisemaks tuleb, on iseenesest selge.

Ametiwendade nimel A. Lukas

Krimmis, Kontschi-Schawwa asunduses, 6. VII. 14